

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Римарчук Ольги Вікторівни на дисертацію Топчій Наталії Степанівни «Процесуальні засади забезпечення недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань зі спеціальності 081 Право

Вивчення тексту поданої на захист дисертації та наукових праць її авторки – Топчій Наталії Степанівни, опублікованих за темою дисертації, дає підстави зробити такі висновки.

Актуальність теми дисертації. Таємниця досудового розслідування традиційно вважається однією з загальних передумов його проведення, і безсумнівно важливість цього аспекту полягає у забезпеченні ефективності всього досудового процесу. Важливо відзначити, що аспекти таємниці досудового розслідування пов'язані з презумпцією невинуватості, повагою до гідності особи, а також з гарантуванням захисту прав особи, відповідно до стандартів ефективності досудового розслідування та інших аспектів кримінального провадження. Виникають також питання щодо взаємозв'язку таємниці досудового розслідування із статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Незважаючи на те, що існує визнання таємниці досудового розслідування у законодавстві, зокрема в Кримінальному кодексі України, Кримінальному процесуальному кодексі України та Законі України «Про доступ до публічної інформації», визначення обсягу матеріалів, які становлять таємницю досудового розслідування, є складною проблемою. Це пов'язано з тим, що Кримінальний процесуальний кодекс України не містить чіткої ідентифікації цих вимог. У науковій доктрині висловлюються пропозиції стосовно визначення межі між досудовим розслідуванням і його таємницею, а також обсягу цього поняття.

Оцінюючи зміст дисертації, варто зазначити, що її тема має важливе значення для становлення інституту недопустимості розголошення відомостей

досудового розслідування та формулювання нових наукових положень, пропозицій і висновків, спрямованих на удосконалення національного законодавства, що регулює дане питання в Україні.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечується цілісністю дисертаційної роботи, викладений матеріал в якій комплексно розкриває проблему дослідження. Роботу характеризує системність підходу до вирішення поставлених завдань, логічна побудова й аналіз причинно-наслідкових зв'язків. Всі підрозділи дисертації органічно пов'язані між собою, а кожен наступний підрозділ логічно продовжує проведене в попередньому дослідження, поглиблює наукову розвідку, послідовно розв'язуючи визначені здобувачем завдання.

Схвальної оцінки заслуговує використання Топчій Н.С. широкої джерельної бази та обсяг проаналізованого фактичного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів, статистичної інформації за темою дисертаційної праці. Список використаних джерел охоплює 178 найменувань, з них 2 – іноземною мовою, які було узагальнено, систематизовано та кваліфіковано опрацьовано автором.

Висновки та рекомендації, сформульовані здобувачкою, є достовірними, що підтверджується відповідними актами про впровадження результатів дослідження. Зокрема, пропозиції, сформовані у дисертаційному дослідженні, були використані у законодавчій та практичній діяльності, впроваджені в освітній процес, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Достовірність та наукова новизна отриманих результатів. Ознайомлення зі змістом дисертації здобувачки дозволяє стверджувати, що визначена у вступі мета успішно досягнута, а окреслені завдання виконані. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані авторкою особисто і характеризуються певною науковою новизною.

Реалізація згенерованої Топчій Н.С. наукової розвідки обраної проблеми відображена в науковій новизні дослідження, яка полягає в розробці

концептуальних положень інституту недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування у кримінальному процесі України. До основних положень наукової новизни належать наступні: запропоновано доповнення до КПК України щодо запровадження особливого процесуального порядку ознайомлення із матеріалами кримінального провадження учасників кримінального провадження та забезпечення збереження у електронному кримінальному провадженні схоронності відомостей досудового розслідування; на основі вивчення прецедентної практики Європейського суду з прав людини сформовано рекомендації щодо недопустимості розголошення відомості досудового розслідування в Україні, зокрема, стосовно узгодженості національного законодавства з вимогами ЄСПЛ щодо обсягу таємниці досудового розслідування і режимів поширення відомостей про нього, особливостей використання інформації у кримінальному провадженні журналістами, прямої заборони уповноважених осіб правоохоронних органів розголошувати інформацію, яка може вплинути на справедливість правосуддя тощо; на основі аналізу судово-слідчої практики запропоновано алгоритм дій слідчого судді, судді щодо захисту даних, які стали відомі під час закритого судового розгляду; визначено порядок взаємодії органів досудового розслідування з прес-службами засобів масової інформації, в якому сформовано основні засади, процесуальний порядок їх взаємодії з метою недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

Констатуємо, що в дисертації представлено всі необхідні рівні наукової новизни отриманих Топчій Н.С. результатів дослідження.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Повнота викладення наукових результатів дисертації підтверджується тим, що основні положення та результати дисертаційного дослідження викладені в 11 наукових публікаціях, серед яких чотири статті, опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України, одна стаття – у міжнародному науковому виданні та шість тез доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів науково-практичних

конференцій.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам п. 11 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ від 21.10.2020 № 979 та від 09.06.2021 № 608 (в редакції від 01.07.2021).

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Отримані результати розширюють і доповнюють теоретичні та наукові аспекти дослідження проблемних питань із кримінального процесу України, а теоретичні положення, пропозиції, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у науково-дослідній сфері, зокрема як підґрунтя для подальших досліджень і вирішення теоретичних питань, пов'язаних з удосконаленням кримінального процесуального забезпечення реалізації інституту нерозголошення від остей досудового розслідування. Також результати дослідження можуть бути використані під час проведення різних форм занять зі студентами денної та заочної форм навчання за такими навчальними дисциплінами: «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», «Кримінальний процес», «Методика і тактика захисту особи у кримінальному процесі», «Докази і доказування у кримінальному провадженні», «Процесуальна діяльність прокурора» .

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання їх у правотворчій діяльності - під час розробки й удосконалення актів національного законодавства, за допомогою яких здійснюється правове регулювання інституту недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування у кримінальному процесі України; у правозастосовній практиці - для вдосконалення діяльності суб'єктів забезпечення реалізації інституту недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування у кримінальному процесі в Україні.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 214 сторінок, з них основний текст – 180 сторінок, список використаних джерел – 20 сторінок (178 найменувань) та 7 додатків на 14 сторінках.

Структура дисертації побудована логічно і сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань. Дисертація оформлена відповідно до Вимог оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40.

Анотація дисертації відповідає встановленим вимогам та є узагальненим коротким викладом її основного змісту, в якій представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу.

Зауваження та дискусійні положення щодо оформлення та змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення результатів рецензованого наукового дослідження, вважаємо доцільним висловити свої міркування щодо окремих дискусійних моментів:

1. Дисертанткою на стор.3 та стор.4 наведено статистичні дані, щодо кількості кримінальних проваджень про розголошення даних досудового розслідування. Так, зокрема наведено порівняння щодо 2014-2015 років, зазначено щодо динаміки 2016-2017 років, а щодо наступних зазначено лише, «починаючи з 2018 року їх кількість значно зросла і ця тенденція простежується після 2020 року». Тому, доцільно навести конкретні статичні дані за 2020-2023 роки щодо кількості зареєстрованих кримінальних проваджень про розголошення даних досудового розслідування та динаміку їх розслідування.

2. На стор. 68 дисертаційної роботи авторка зазначає, що «інформаційна безпека у кримінальному провадженні означає захист інформаційного середовища електронного кримінального розслідування

шляхом використання засобів і методів збереження інформації». Проте з тексту самої роботи не зовсім зрозуміло, про які засоби та методи збереження інформації іде мова, що потребує конкретизації.

3. На стор.86 рецензованої роботи, Топчій Н.С. відмічає наступне «розголошення даних досудового розслідування може бути необхідним для запобігання та припинення поширення чуток або свідомої дезінформації серед населення щодо обставин кримінального провадження». Вказане твердження необхідно детальніше аргументувати, адже витік інформації через ЗМІ може мати різні наслідки, що вказує в першу чергу на потребу визначення конкретного обсягу цієї інформації.

Відсутність порушень академічної доброчесності.

Дисертацію написано державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертаційне дослідження Топчій Наталії Степанівни містить посилання на використані автором джерела та літературу відповідно до чинного законодавства щодо авторських прав та академічної доброчесності. Всі випадки використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела, оформлені у належний спосіб. Аналіз змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації свідчить, що вимоги щодо академічної доброчесності дисертанткою дотримано. Порушення і академічної доброчесності не виявлено.

Загальна оцінка кваліфікаційної наукової праці.

Дисертація Топчій Наталії Степанівни «Процесуальні засади забезпечення недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування» є самостійним та логічно завершеним дослідженням, виконаним особисто дисертанткою на високому теоретичному рівні у вигляді кваліфікаційної наукової праці. Дисертація містить науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати, характеризується єдністю змісту та свідчить про особистий внесок авторки в юридичну науку.

Актуальність і рівень розкриття поставлених проблем, новизна дисертації і ступінь обґрунтованості винесених на захист наукових положень, повнота їх апробації повністю відповідають відповідно спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка – Топчій Наталія Степанівна, на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент

**Доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
підполковник поліції**

Ольга РИМАРЧУК